

HORTONOMI

HORTONOMEN

2-3/2013

HORTONOMIEN YHDISTYS RY - vuodesta 1925

Hortonomien Yhdistys ry on puutarhaopistoista ja alan ammattikorkeakouluista valmistuneiden hortonomien aatteellinen yhdistys. Sen tarkoituksena on edistää jäsentensä ammatillisia tietoja ja taitoja järjestämällä kursseja, kustantamalla julkaisuja ja lehteä, sekä valvoo kannanotton koulutuksen, työolojen ja palkkauksen kehittymistä.

PUHEENJOHTAJA

Taina Suonio

gsm 050 4435 789

taina.suonio@hortonomienyhdistys.fi

VARAPUHEENJOHTAJA

Tapio Järvinen

gsm 044 778 5321, 040 500 9305

tapio.jarvinen@hortonomienyhdistys.fi

SIHTEERI

Eila Sihvola

gsm 040 761 8184

eila.sihvola@hortonomienyhdistys.fi

VARAINHOITAJA

Ammi Malkamäki

gsm 040 701 0205

ammi.malkamaki@hortonomienyhdistys.fi

JÄSEN Ari Pipatti

ari.pipatti@hortonomienyhdistys.fi

JÄSEN Jani Pitkäranta

jani.pitkaranta@hortonomienyhdistys.fi

JÄSEN Tellervo Sumanen

tellervo.sumanen@hortonomienyhdistys.fi

1. VARAJÄSEN Leena Tonteri

gsm 0400 511 699

tonlee@welho.com

2. VARAJÄSEN Mira Innala

Kotisivuillemme entistä helpommin
www.hortonomienyhdistys.fi

HORTONOMI - vuodesta 1988

HORTONOMI on Hortonomien Yhdistys ry:n jäsenlehti, joka lähetetään jäsenten lisäksi puutarha-alan oppilaitoksille, viranomaisille ja liikelaitoksille. Lehdessä käsitellään tasapuolisesti eri työtehtävissä olevien hortonomien asioita. Jäsentiedotusten lisäksi julkaistaan ammattikuntaa kiinnostavia artikkeleita, mielipidekirjoituksia sekä kaupallisia tiedotteita. Kirjoitukset ovat kirjoittajien omia kannanottoja.

PÄÄTOIMITTAJA

TOIMITUSSIHTEERI

KANSIEN KUVAT

TAITTO

PAINOPAIKKA

ILMOITUSHINNAT

Taina Suonio, taina.suonio@hortonomienyhdistys.fi

Eila Sihvola, eila.sihvola@hortonomienyhdistys.fi

Taina Suonio

Susanna Lappalainen, taitto@hortonomienyhdistys.fi

Kopijyvä, Tampere 2013

musta-v.

1/1s. 215 €, 1/2s. 124 €, 1/3s. 82 €, 1/4s. 62 €,

1/8s. 36 €

4-väri

1/1 takasivu 370 €, sisäsivu 360 €,

1/2 takasivu 205 €, sisäsivu 185 €

ISSN 0786-325X

Lehti ei vastaa kirjoituksista tai ilmoituksista aiheutuneista mahdollisista vahingoista eikä mahdollisista virheistä kirjoituksissa tai ilmoituksissa. Mikäli ilmoitus jää pois lehdestä johtuvista syistä, lehti julkaisee ilmoituksen seuraavassa numerossa ilman lisämaksua.

2-3/2013

2

Kasvillisuus

Tammikuun kurssipäivä 2014	4
Pääkirjoitus	5
Stipendit	6
Ylipuutarhuri Matti Tuominen eläkkeelle	7
Tammet	9
Kukkulan tammi	14
Hortoklubit 2013	16
Opintomatka Ruotsiin	21

TAMMIKUUN KURSSIPÄIVÄ

torstaina 30.1.2014 Tilastokeskus, Työpajankatu 13, Helsinki

TUTKIMUSTIETO: TEORIASTA
KÄYTÄNTÖÖN

8.45	Ilmoittautuminen ja aamukahvi
9.00	Kurssipäivän avaus: Viherympäristöliiton puheenjohtaja Sirpa Pietikäinen
9.30	Vuoden 2014 Hortonomin julkistaminen
9.35	TAUKO
9.45	Niittyjen hyödyntäminen luonnon monimuotoisuutta varten FT Stephen Venn, Ympäristötieteiden laitos, Helsingin yliopisto
10.20	Puutarhatyökalujen kehityshistoriaa tuotekehitysjohtaja Petteri Masalin, Fiskars
10.55	Kokeiluja ja kokemuksia asunomessuilta kaupunginpuutarhuri Terhi Parkkali-Reskola, Hyvinkään kaupunki
11.30	LOUNAS
12.30	Puutarhat osana elämää. Presidentti Tarja Halonen
13.15	Uutta liikennevihreää. Tutkija Eeva-Maria Tuhkanen, MTT
14.00	KAHVITAUKO
14.15	Vartioharjuntien koeistutukset. NN, Helsingin kaupunki
15.00	Luonto ja puutarha lasten kasvun ja oppimisen tukena päiväkodin johtaja Leena Lahtinen, Vantaan kaupunki
16.45	Loppukeskustelu ja päätös

Ilmoittautuminen: 23.1.2014 mennessä Tellervo Sumaselle joko sähköpostilla (tellervo.sumanen@hortonomienyhdistys.fi) tai puhelimitse p. 050 388 3190).

Ilmoittautuessasi kerro osallistujien nimet, yhteystiedot ja maksutapa sekä maksaja.

Maksutapa: Kurssimaksun voi maksaa ennakoon yhdistyksen tilille IBAN FI16 3636 3010 5580 96 (ota kuitti mukaan) tai paikan päältä saatavalla laskulla. Laskutuslisä 5 €.

Hinnat: 120 €, Hortonomien Yhdistyksen jäsenille 85 €. Ryhmälennukset jäsenille: 5 osallistujaa, 5 € alennus/henkilö; 10 osallistujaa, 10 € alennus/henkilö. Opiskelijat 40 €, yhdistyksen opiskelijajäsenet 30 €. Hinta sisältää lounaan, kahvit ja luentoaineiston.

Näin löydät perille: Tilastokeskus sijaitsee Helsingin Sörnäisissä tukkutorin vieressä, Varastokadun ja Työpajankadun kulmassa. Metrolla pääsee aivan Tilastokeskuksen viereen (Kalasatama). Helsingin rautatieasemalta tulee metro ja bussit 55 ja 55K, Pasilan asemalta bussit 58, 58B ja 59 sekä Espoosta bussi 505. Omalle autolle löytyy pysäköintitilaa Tilastokeskuksen viereiseltä p-alueelta tai lähikaduilta.

Taina Suonio puheenjohtaja

VUOSI 2014 - PRESIDENTTIEN VUOSI

Ensimmäiseen adventtiin kuuluvan Hoosianna-laulun soinnut toivat rauhaa ja iloa talven pimeimpään aikaan. Samalla hiljentyminen antoi mahdollisuuden kerrata mennyttä vuotta.

Voinikin todeta tämän vuoden olleen onnistunut vuosi Hortonomien yhdistykselle. Perinteikäs Talvikurssi käsitteli työelämässä tarvittavien perusasioiden hallitsemista laajasta näkökulmasta. Palautan mieliimme vielä päivän ”punaisen langan” Kultarannasta syksyllä eläkkeelle jääneen ylipuutarhuri Matti Tuomisen avulla. Tuominen kertoi miksi heidän työntekijänsä ovat niin omistautuneita työlleen. Päivän luennnon viesti oli selvä. Ilman positiivista palautetta, kannustusta ja yhteistyötä työntekijät eivät viihdy, eivätkä jaksa yhä pidentyvillä työurillaan. Itsestään selviä asioita, mutta miksi ne unohtuvat?

Sujuvasta yhteistyöstä oli myös kyse käydessämme Hortoklubeilemassa kuluneena kasvukautena. Kotkassa kaupungipuutarhuri Heikki Laaksosen avulla saimme upean perehdytyksen kaupungin monipuoliseen puistokulttuuriin. Kesäinen päivä päättyi auringon jo laskiessa Katariinan meripuistossa nautittavaan piknikiin. Syyskuussa Vuoden hortonomi Terhi Parkkali-Reskola tutustutti hortoklubilaisia Hyvinkään asuntomessualueeseen ja sen japanilaistyyliin puistoon. Vielä kerran - suurkiitos Heikki ja Terhi saumattomasta yhteistyöstä!

Vuosi 2014 on nimetty ”Presidenttien vuodeksi”. Vuosi alkaa juhlavissa merkeissä, kun Talvikurssin avaa europarlamenttaarikko Sirpa Pietikäinen. Hortonomien yhdistyksen suureksi iloksi presidentti Tarja Halonen kunnioittaa tilaisuutta läsnäolollaan ja kertoo mm. omasta suhteestaan puutarhan hoitoon ja kestäväan kehitykseen.

Presidenttien vuonna Hortoklubien teemat, kuten myös Hortonomi-lehti käsittelee asiaa monipuolisesti. Esittelemme mm. kasveja, jotka on nimetty presidenttien mukaan. Pyrimme myös keräämään tietoa puista, jotka ovat presidenttien istuttamia. Jos sinulle on aiheisiin liittyviä kuvia tai tietoa, jaa se kanssamme. Ota rohkeasti yhteyttä!

Hortonomien puheenjohtajana pyytäisin sinulta - ole aktiivinen jäsen! Osallistu toimintaamme: vuosikokoukseen (19.3.2014), Hortoklubien tapahtumiin, lehden tekemiseen ja Talvikurssille.

RAUHALLISTA JOULUN ODOTUSTA JA MENESTYKSELLISTÄ VUOTTA 2014!

Kukkaisterveisin, Taina

PS. Seuratkaa yhdistyksen sivuja tulevista tapahtumista! Kertokaa toivomuksia ja antakaa palautetta toiminnastamme.

Hortonomien Yhdistys ry

YHDISTYKSEN STIPENDIEN HAKUAIKA MUUTTUNUT

Hortonomien Yhdistyksen stipendien hakuaika on muuttunut. Jatkossa stipendijä voi hakea vuosittain lokakuun ajan (1.10.-31.10.) seuraavan kalenterivuoden aikana toteutuviin hankkeisiin: Vuoden 2015 aikana toteutuviin hankkeisiin voi hakea stipendiä lokakuussa 2014. Hakujan ulkopuolella vastaanotettuja hakemuksia ei huomioida. Tarkemmat ohjeet ja hakulomakkeet löytyvät yhdistyksen kotisivuilta.

Muutoksella pyritään yksinkertaistamaan stipendien hakuprosessia ja helpottamaan hakemusten käsittelyä yhdenvertaisina.

YLIPUUTARHURI MATTI TUOMINEN ELÄKKEELLE

TASAVALLAN PRESIDENTIN KANSLIA

Naantalin Kultarannassa pitkän uran tehnyt puutarhaneuvos, hortonomi Matti Tuominen jäi syyskuun lopussa eläkkeelle Kultarannan ylipuutarhurin virasta.

Matti Tuominen valittiin Tasavallan presidentin kanslian ylipuutarhuriksi vuonna 1991. Tässä tehtävässä hän toimi Kultarannan puiston, avomaan viljelysten sekä kasvihuoneiden hallinnollisissa esimiestehtävissä. Tehtäviin kuuluivat lisäksi alueen kiinteistöjen kunnossapidon sekä metsänhoitotöiden valvonta. Ylipuutarhurin virkaan kuului myös asumisvelvoite. Tuominen asui Puutarhahuvila-nimisessä rakennuksessa keskellä Kultarannan aluetta aina viime kevääseen saakka.

Matti Tuominen valmistui hortonomiksi Lepaan puutarhaopistosta 1970-luvun puolivälissä. Hortonomiksi valmistuttuaan hän työskenteli viherrakentamistöissä Helsingissä sekä kauppuutarhurina viljellen persiljaa kotitilallaan Paimiossa. Vuosina 1981-1990 hän toimi tutkimusmestarina MTT:n puutarhatuotannon palveluksessa Piikkiössä. Tehtävänä oli markkinoille tulevien rikkakasvihivitteiden ja kasvunsäätöiden tarkastuskokeet. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen kasvintarkastajana vuosina 1990-1991 Tuominen hoiti puutarhatuottei-

den tuontitarkastuksia. Kultarannan ylipuutarhurina hän toimi 22 vuotta, neljän presidentin virkakauden aikana.

Matti Tuominen on saanut uransa aikana useita huomionosoituksia puutarha- ja viheralalta. Vuonna 1999 Lounais-Suomen puutarhayhdistys valitsi hänet vuoden puutarhuriksi ja vuonna 2005 hortonomien yhdistys valitsi hänet vuoden hortonomiksi. Puutarhaliitto myönsi hänelle kultaisen ansiomerkin vuonna 2010 keväällä. Myöhemmin samana vuonna Tasavallan presidentti myönsi Tuomiselle puutarhaneuvoksen arvonimen.

Kultarannan huvilatilan työyhteisö järjesti ylipuutarhurilleen 30.9 unohtumattomat läksiäiset. Viimeisenä työtehtävänä ylipuutarhuri sai istuttaa Kultarannan puistoon harmaapihdan, omaksi nimikkopuukseen. Tuomista ajelutettiin pitkin puistoa kunniakierroksella traktorin lavalle kiinnitetyssä keinutuolissa. Kakkukahvit juotiin iltapäivällä Munkkimäen huvilan juh-lavissa tiloissa.

Eläkepäivillään Tuominen aikoo keskittyä ainakin rakkaimpaan harrastukseensa, vanhojen rakennusten remontointiin. Puutarhatöihin ei ole enää kiire.

Kirjoittaja on Raisiolainen hortonomi, joka työskentelee puistopuutarburin virassa Kultarannassa.

TAMMET

Tammia on niiden hyvistä ominaisuuksista huolimatta käytetty vähän viherpuina. Harvalla puulajilla tai edes puusuvulla on yhtä laajat käyttömahdollisuudet kuin tammella. Rajoittavana tekijänä on lähinnä täysikasvuisten tammien tilantarve.

Tammi (*Quercus robur*) kasvaa luontaisena Suomen eteläisellä rannikkoalueella Porvoon ja Uudenkaupungin välillä. Sisämaassa tammen levinneisyys rajoittuu Lohjanjärven ympäristöön. Muualla Suomessa metsässä tavattavat tammet ovat istutettujen puiden jälkeläisiä. Närhet levittävät terhoja kauaskin metsiin. Suomalaisissa tammissa esiintyy joskus myös talvitammen (*Q. petraea*) piirteitä. Talvitammi voi risteytyä tammen kanssa, yleensä niin, että siitepöly on talvitammesta. Talvitammi on saanut nimensä siitä, että puu säilyttää ruskaantuneet lehensä pitkälle talveen. Talvitammi kasvaa luontaisena Etelä-Ruotsissa ja Keski-Euroopassa. Lajit muistuttavat paljon toisiaan. Esimerkiksi Ruotsissa metsänhoidossa käsitellään ”kesätammi” ja talvitammi yhdessä.

*Yli 200-vuotiaita tammia (*Qercus robur*) Träskändan kartanon puistossa Espoossa. Puut on istutettu todennäköisesti senaattori Carl Johan Wallenin omistaessa kartanon 1800-luvun alkupuolella.*

*Punatammi (Q. rubra) puistopuuna
Tammisaaressa.*

Tammella laaja käyttöalue

Tammi kasvaa kaikilla maalajeilla, paitsi turvemailla. Jäykille savimailla on usein vaikea löytää sopivia puulajeja. Tammi on kotonaan myös savimailla. Tammi menestyy tervaleppävaltaisissa kosteissa rantalehdoissa ja männyn kanssa kuivahkoissa rinnelehdöissä. Syväjuurisena puuna tammi kestää hyvin kuivuutta, mutta jää kuivalla paikalla pienehköksi. Matalat, jyrkärunkoiset tammetsat mahdovat jättipuita paremmin pieniinkin pihoihin.

Tammi aloittaa luontaisesti kasvunsa muiden puiden alla ja sietää taimena kohtuullista varjostusta. Kookkaaksi kasvaakseen tammi

vaatii latvukselleen täyden valon. Taimetkin on vapautettava varjostuksesta viimeistään 4 – 5 metrin korkuisina. Parhaiten taimet kasvavat, jos ne saavat täyden valon jo alkuvaiheessa.

Nuorten tammien varjonsietokykyä kannattaa käyttää hyväksi puistometsien ja puistojen uudistamisessa. Tammia voidaan istuttaa suhteellisen pieniinkin aukkoihin, joissa runsaasti valoa vaativat puulajit eivät menestyisi. Nuorten tammien kehittyttyä riittävän kookkaiksi, poistetaan niitä haittaavat puut. Samalla tavoin voidaan uudistaa monilajisia puukujanteita, esimerkiksi savimaahan istutettuja lehtipuunkoron vaivaamia lehmuskujanteita.

Ahtaasti suunnitelluille uusille asuinalueille ei yleensä mahdu kunnollisia suurten puiden kujanteita. Siellä, missä tilaa on, ei kannata tyytyä pienikasvuisiin puihin. Parhaimmillaan tammikujanne on puiden kasvaessa vapaasti tietä tai polkua reunustavalla nurmikolla tai luonnonmukaisessa ruoho- ja heinäkasvillisuudessa.

Vanhat, vapaasti kasvaneet tammetsat antavat ympäristölleen kauan asutun kulttuurimaisen tunnelman.

Tammet kestävät tuhoja

Taimena tammi kestää ja korjaa jokseenkin kaikki tuhot, kuten myyrien, jänisten, ruohonleikkurien ja siimaleikkurien aiheuttamat vahingot. Ympärikaluttukin tammetsaimi, ainakin alle tuuman läpimittainen, voi kasvattaa tyvivesoja, jotka kehittyvät elinvoimaisiksi puiksi. Runko- ja oksavauriot tammetsaimi paikkaa saamatta lahovikoja. Syväjuurisuuksiensa ansiosta tammetsaimi sietää tyvellään nurmikkoa paremmin kuin useimpien muiden puiden taimetsat. Rumaksikin riukuuntunut nuori tammi toipuu hyvin saatuaan lisää tilaa.

Suotuisissa oloissa nopeakasvuinen

Tammea on pidetty hidaskasvuksena. Käsitys perustuu ehkä siihen, että kookas tammi paksuine oksineen antaa vaikutelman useita satoja vuosia vanhasta puusta. Parhaimmillaan tammi on kuitenkin varsin nopeakasvuinen. Espoossa tammetsä ovat runsaassa kasvutilassa saavuttaneet 200 vuodessa 3 metrin ympärysmittaan, Raaseporin Mustiossa saman koon saavuttamiseen kulunut 150 vuotta. Vanhimmat tammemme lienevät yli 400 – 500-vuotiaita. Todellista ikää ei ole voitu määrittää, koska ikitammet ovat aina onttoja. Perimätieto voi auttaa puiden iän määrittämisessä.

TAMMET

Tunnetuimpia historiallisia puitamme on Aurajoen rannalla Turussa kasvava Kalmin tammi. Tammi on istutettu kasvitieteelliseen puutarhaan Pietari Kalmin kunniaksi 1770-luvulla. Kokonsa ja ulkonäkönsä perusteella tammi on aloittanut kasvunsa Kalmin aikana. Puu on ollut varsin nuori Turun palon aikana vuonna 1827 -luvulla, joten se on jo ehtinyt paikata mahdolliset palovauriot. Elinvoimainen nuori tammi korjaa pahatkin vauriot kasvattamalla vesioksista uuden latvuksen.

Pitkää ikää latvus vapaana

Tammi vaatii vanhemmiten vähintään 2 – 3 metriä vapaata tilaa latvuksensa ympärille. Varjostuksessa tammetsä paksut alaoksat ja sivuhaarat kuivuvat, jolloin puun elinvoima heikenee. Silloin laho voi leviää nopeasti rungossa, mutta heikentynyt puu ei jaksa kasvattaa uutta lujaa puuta rungon ulkokehällä. Seurauksena voi olla tammetsä romahdaminen tai kuivuminen varjostukseen. Sekä luonnonsuojelualuilla että talousmetsissä näkee esimerkkejä varjostukseen tukahtuvista ikitammista.

Vapaana varjostuksesta tammi estää lahon leviämistä kemiallisesti ja koteloi lahon alut oksa- ja runkovaurioissa. Ontto tammi korvaa paksuuskasvullaan lahon etenemistä rungon sisällä, kunhan puun latvus saa kunnolla valoa.

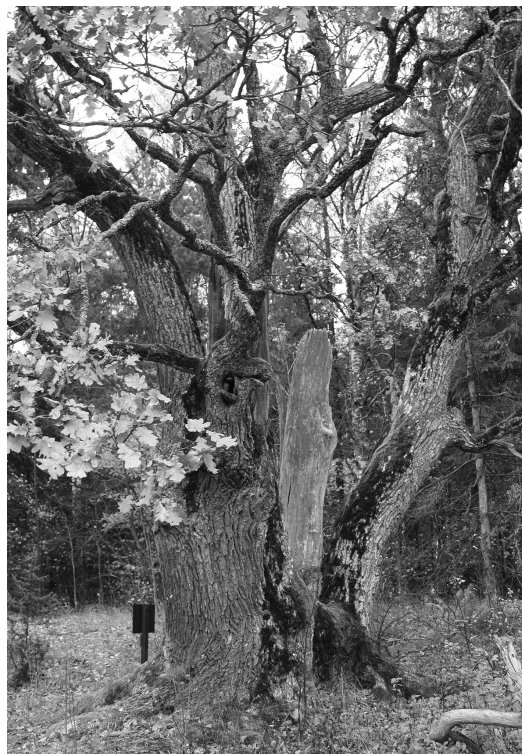
Onttous kuuluu vanhan tammetsä luonteeseen

Usein jo tammetsä ollessa myöhäisessä keski-ikässä puuhun tarttuu jonkin runko- tai oksavaurion kautta rikkikäpää. Välillä näkee kirjoituksia, joiden mukaan tammella on vain rikki-

Vasemmalla: Rikkikäävän itiöemä koristaa vanhan tammen runkoa.

Alla: Tammi voi luonnonympäristössä vanheta rauhassa. Kuivat oksat ja keloutuneet haarat kuuluvat ikitammen luonteeseen. Jotta tammi säilyttäisi elinvoimaisuutensa, tulee sen latvusta varjostavat puut poistaa. Lohja.

käävän itiöemän näkymisen jälkeen vain 10 vuotta elinaikaa. Todellisuudessa tammi voi säilyä onttona jopa satoja vuosia, kunhan elinvoimaa riittää. Omat havaintoni alkavat 1960- ja 70-luvun lopulta Espoosta. Lähes kaikki tammet, joissa silloin näkyi rikkikääpää kasvavat edelleen. Havaintoaikana romahtaneet tammet olivat jo alussa pitkälle lahonneita tai niissä oli pahoja runkovaurioita. Romahtamisen on aiheuttanut esimerkiksi rungon toisen puolen lahoaminen ja suuret oksat vain toisella puolella puuta.

Ontto tammi on tärkeä elinympäristö monille uhanalaisille kovakuoriaisille. Lahonneesta puusta, hyönteisten jäännöksistä ja lintujen ulosteista kehittyneessä mulmissa elävät esimerkiksi aarniseppä ja erakkokuoriainen. Kookkaatkin kolopesijät, kuten lehtopöllö mahtuvat pesimään ikitammien onkaloissa.

Ontot tammet kestävät hyvin myrskyjä. Esimerkiksi EspoonTräskändan puistoa ja metsää on kohdannut vuosituhannen vaihteen jälkeen kaksi myrskytuhoa. Lukuisia eläviä ja kuivuneita kuusia oli kaatunut kävelyteille. Kaikki ontot tammet olivat pystyssä.

Ulkomaiset tammet

Ulkomaisista tammista meillä on laajempia kokemuksia vain pohjoisamerikkalaisesta punatammesta (*Quercus rubra*). Laji on menestynyt hyvin Etelä-Suomessa. Punatammea on istutettu Suomeen jo 1920 – 1930-luvulla. Lajin kasvunopeus on ollut samaa luokkaa kuin kotimaisen tammen. Suomessa punatammi saa parhaimmillaan oranssin-kuparinsävyisen syysvärin, mikä erottuu selvästi muista puistamme. Punatammen ruskaväritys on parhaimmillaan loppusyksyllä, kun vaahterat ja muut värikkäät puut ovat jo karistaneet lehtensä. Mustilan siemenkeräysmatkoilta lajin pohjoisilta alueilta tuoduista terhoista kasvatetuissa punatammissa on parempi syysväri kuin vanhemmissa puissa. Punatammen käyttöä viherpuuna kannattaa lisätä, koska lajilla on useita hyviä ominaisuuksia ja sen kasvutapa ja väritys sopivat suomalaiseen maisemaan.

Muista ulkomaisista tammista meillä vasta vähän kokemuksia, joten niiden menestymistä Suomessa on vaikea arvioida. Purppuratammi (*Q. coccinea*), keskilännentammi (*Q. ellipsoidalis*) ja otatammi (*Q. palustris*) ovat värikkäitä puita, joiden istutus vaatii kokeilumieltä, joten puuryhmät riittävät. Nuorten puiden viihtymisen perusteella näistä lajeista voi löytyä viherpuiksi sopivia alkuperiä.

Talvitammi tuskin tarjoaa mitään etuja kotimaiseen tammeemme verrattuna. Talvitammen levinneisyysalueelta ei pidä tuoda edes tavallisen tammen taimia tai terhoja, koska puut ovat Suomeen liian eteläistä ja mereistä alkuperää. Risteytyminen talvitammien tai muuten liian eteläisten alkuperien kanssa voisi heikentää omien tammien jälkeläisten kestävyyttä. Tulevaisuuden vuoksi on huomioitava myös muiden risteymien mahdollisuus ja ulkomaisten lajien leviämien luontoon.

Toisaalta mahdollisten kasvitautilien varalta on hyvä kokeilla saman suvun eri puulajeja. Jokin laji saattaa olla taudinkestävä. Mustilan arbortumissa kotimainen tammi ja punatammi ovat kasvaneet jo 1920-luvulta vierekkäisissä savipellolle perustetuissa metsiköissä. Lajit ovat hyvin pysyneet erillään, ja molemmat ovat menestyneet hyvin.

Vasemmalla: Otatammi (*Q. palustris*) Niskalan arboretumissa. Puu on kotoisin Pohjois-Amerikasta. Oikealla: Pohjoisamerikasta kotoisin oleva jokivalkotammi (*Q. bicolor*) Niskalan arboretumissa Helelsingissä.

KUKKULAN TAMMI

Ouluun idästä tuleva rautatie liittyi etelän rantaan Mäntylän kaupunginosassa Joulumerkkipolun kohdalla vielä 70-luvulla. Rautateiden muodostamassa kiilassa sijaitsi VR:n taimisto. Myöhemmin idästä tulevan rautatien linjausta muutettiin niin, että liittymäkohta siirtyi muutamia satoja metrejä etelämmäksi ja taimiston kohdalle rakennettiin kevyen liikenteen alikulku. Siinä vaiheessa taimiston toiminta oli lopetettava. Alikulkytöymaan kohdalla kasvoi taimiston ajoilta peräisin puolenkymmentä tammea, pituuden vaihdellessa 3-6 m välillä.

Syntyi ajatus, että ne kannattaisi siirtää. Onhan tammi pitkäikäinen puu, melko harvinainen näillä korkeuksilla ja alkuperä voisi olla tavallista kestävämpi. Niinpä puut siirrettiin suurella juuripaakulla kaupungin keskustassa olevalle Linnansaarelle. Kaikki siirretyt puut juurtuivat ja jatkoivat kasvuaan väljemmissä ja paremmissa olosuhteissa.

Syksyllä 1999 kävin katsomassa puiden vointia ja totesin niiden kasvattaneen terhoja, joista osa oli jo tippunut maahan. Poimin yhden taskuuni ja laitoin sen kotona multaan pakastusrasian pohjalle. Rasian vein kylmään kellariin ja unohdin sen sinne. Keväällä 2000 'löysin' sen ja kiinnostuneena avasin kannen. Tammen terho oli itänyt vuosituhanen vaihtuessa nyt

rasiaassa kyyristeli terhakka taimi vaati enemmän kasvutilaa.

Pari kesää kasvattelin sitä kukkapurkissa pihalla. Yhtenä talvena jotkut jyrsijät olivat syöneet sen jättäen jäljelle vain muutaman sentin mittaisen tapin. Siinä oli kuitenkin elävä silmu jäljellä ja terve juuristo. Tammi aloitti uuden kasvun. Keväällä 2002 istutin sen lopulliselle kasvupaikalle, etelään viettävälle lepikkoniitylle Paltamon Härmänmäen Kukkulassa. Kevättalvella 2006 jänikset olivat syöneet sitä jättäen parinkymmenen sentin mittaisen rungon jäljelle. Tammi ei luovuttanut, vaan kasvatti suuret lehdet. Kesällä laitoin ympärille suojaverkon. Kesä oli vähäsateisin sataan vuoteen, kertoi Ilmatieteenlaitos.

Toivottavasti 'milleniumtammi' saa nyt tästä eteenpäin jatkaa kasvuaan seuraavat 500 vuotta.

Kirjoittaja on kymmenisen vuotta sitten jäänyt eläkkeelle Oulun kaupungin puistosuunnittelijan virasta. Samoihin aikoihin hän istutti Paltamoon tammen taimen, joka oli itänyt vuosituhannen vaihtuessa. Kesällä 2013 tammi oli jo reilusti yli kaksimetrinen.

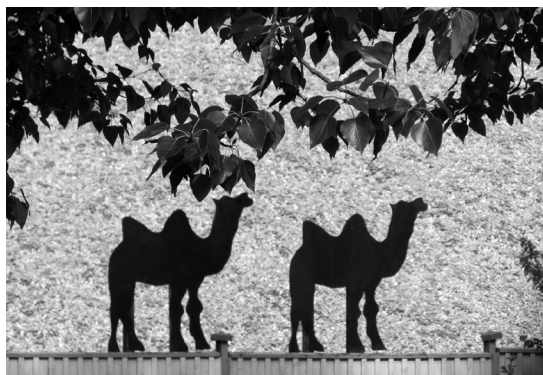

Kuva vasemmalla: Kukkulan tammi on valokuvattu keväällä 2012, jolloin se oli vajaan kahden metrin mittainen. Ympärillä on verkot jyrsijöiden ja hirvien varalta.

Yllä: Tammen nykyinen kasvupaikka on viidennellä vyöhykkeellä ja korkeus merenpinnasta n. 230 metriä. Seutu on erittäin runsaslumista.

HORTOKLUBIT 2013

Hortonomien Yhdistys on järjestänyt kaksi HortoKlubia vuonna 2013. Kesäkuussa vierailtiin Kotkassa, jossa kaupunginpuutarhuri Heikki Laaksonen kierrätti iloista joukkoa kaupungin puistoissa. Kaupunkikierroksen päätteeksi tutustuttiin Vuoden ympäristörakenteeksi valittuun Katariinan Meripuistoon, jonka piknikpöydille katettiin lopuksi yhteinen ateria. Kuohuviinilasit kohotettiin kesän kunniaksi.

2-3/2013

16

Puistoissa oleva taide on tärkeä osa Kotkaa.

Ylempi kuva: Sapokan vesipuisto huumaa kävijänsä.

Alla: Katariinan meripuisto

2-3/2013

17

2-3/2013

18

Ylempi kuva: Katariinan meripuisto.

Alla: Kotkan skeittipuiston viimeistelyssä ei ole tingitty.

Syyskuussa tutustuttiin Vuoden Hortonomin, Hyvinkään kaupunginpuutarhuri Terhi Parkkali-Reskolan johdolla Hyvinkään asuntomessualueeseen. Leppoisa iltapäivä alkoi Hyvinkään ekoHesburgerista, jossa yhteisen lounaan jälkeen kuultiin lyhyt esittely muun muassa ravintolassa monipuolisesti hyödynnettävistä uusiutuvista energialähteistä. Metsäkaltevan asuntomessualueella ihailtiin erityisesti historiallisten kasvien kokoelmaa ja japanilaista puistoa. Japanilaisen puiston suunnittelusta ja rakentamisesta oli kertomassa työstä vastannut arkkitehti Asako Hashimoto. Päivä oli varsin onnistunut: sää suosi, nälkä ei kiusannut ja seurana oli jälleen joukko hyväntuulisia hortonomeja.

Yllä: Vuoden Hortonomi Terhi Parkkali-Reskola ja Malus 'Apteekkari Wärynen'.

Oikealla: Asuntomessualueen japanilaistyylinen puisto.

OPINTOMATKA RUOTSIIN

Opintomatka liittyi työn alla olevaan opinnäytetyöhöni. Työn aiheena on kasviekologian oppeja hyödyntävä perennaistutusten suunnittelu. Opinnäytetyön otsikko on Perennayhdyskunta suunnitteluperiaatteena. Työ valmistui vuodenvaihteessa 2012-2013. Opinnäytetyön tilaajana on Helsingin kaupungin rakennusvirasto.

Ilmastomuutos tuo ennustamattomuutta ja ääri-ilmiöitä sääolosuhteisiin. Lämpötilojen noustessa kasvitautien ja -tuholaisten ennustetaan lisääntyvän myös meillä Suomessa. Kuntien talous tulee kiristymään entisestään ja se johtaa säästötarpeisiin myös vihersektorilla. Kaupungeissa kasvaa tarve löytää ratkaisuja viherympäristöjen tuottamiseen ja hoitamiseen jotka ovat kestävän kehityksen mukaisia.

Useassa maassa ympäri Eurooppaa on etsitty uusia tapoja toteuttaa pitkäikäisiä, näyttäviä ja vähällä hoidolla toimeen tulevia perennaistutuksia kuntien viheralueille. Ratkaisuja on lähdetty etsimään kasviekologian opeista. Ekologiset ratkaisut huomioiva suunnittelu pyrkii minimoimaan rakentamisesta ympäristöön kohdistuvat haitat ja ottaa huomioon paikan olosuhteet sekä luonnon prosessit. Olin ruotsissa opiskelijavaihdossa 2010-2011 joten tiesin että ruotsissa näitä kasviekologian oppeja hyödyntäviä istutuksia on kokeiltu jo jonkin aikaa.

Kävin kesällä ja syksyllä 2012 katsomassa joitain ruotsissa toteutettuja istutuksia Malmössä, Alnarpissa, Lundissa, Laholmissa ja Enköpingsissä. Analysoin istutuksia tutkimalla lähinnä istutusten lajikoostumusta ja kasvilajien välistä dynamiikka. Sain lisäksi arvokasta ensi käden tietoa istutusten perustamistavasta sekä kasvivalintoihin vaikuttaneista seikoista. Sain esimerkiksi Laholmin kaupunginpuutarhurilta Stefan Perssonilta paljon mielenkiintoista tietoa heidän kokemuksistaan mm. kasvivalinnoista sekä hoitoon ja kasvualustoihin liittyvistä asioista. Vastaavia istutuksia ei tietääkseni löydy suomesta joten keräämäni tieto ja kuvamateriaali ovat tärkeitä aiheen esittämisen tueksi ja helpottamiseksi. Erityisen mielenkiintoista oli nähdä istutusten kirjo. Yhdistävä tekijä näille monimuotoisille ja monikerroksisille istutuksille oli se, että kasvillisuus on elävää, mehevää ja mielenkiintoista.

Malmö, Kungsparken

Malmö:n vanhimpaan puistoon on sen peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2008 istutettu n. 3000 m² perennaistutuksia perennayhdyskunta periaatteella. Istutukset toteutettiin suurten, iäkkäiden puiden lomaan. Kasvupaikkaolosuhteet vaihtelevat varjoisasta puolivarjoisaa ja kuivasta tuoreeseen. Kasvupaikkaolosuhteiden vaihtelut on otettu huomioon kasvivalinnoissa. Perusajatuksena on, että hyvät monesta lajista koostuvat perennayhdistelmät peittävät maanpinnan tehokkaasti ja vähentävät hoidon tarvetta. Paikalle istutettiin 30 000 perennaa ja 240 000 sipulikasvia. Oleva kasvualusta hyödynnettiin, päälle tuotiin vain 15 cm uutta kasvualustaa. Istutuksia kastellaan vain äärimmäisen kuivien kausien aikana.

Laholm

Laholm oli erityisen hyvä käyntikohde koska siellä oli mahdollista nähdä hyvinkin erityyppisiä istutuksia samassa paikassa. Heillä on ollut tavoitteena luoda puistoon uniikki, visuaalisesti rikas ja mielenkiintoinen kokonaisuus ja puisto joka toimisi asukkaiden olohuoneena. Stadsparken koostuu eri kasvupaikkaolosuhteiden mukaan toteutetuista istutuksista. Ensimmäiset istutukset tehtiin vuonna 2008. Myös silloin puiston aurinkoiselle etelärinteelle toteutettiin 5000m² kokoinen istutus jonka esikuvana ovat olleet kuivat savannit. Kasvualustan päällimmäinen 20 cm kerros on hiekkaa. Osa lajeista istutettiin siemenestä, loput ruokku- ja potittaimilla. Istutuksen hoidettavuudesta on hyvät kokemukset. Puistosta löytyy lisäksi mm. perhosniitty sekä muutama erityyppinen metsäpuutarha. Alueen kartta ja tietoa käytetyistä kasvilajeista löytyy Laholmin kunnan sivuilta.

Lund

Kiertoliittymän (Trollebergströmdellen) istutuksen esikuvana ovat kuivat arot. Kasvualusta koostuu kalkkikivistä ja hiekasta, päällimmäinen kerros pääasiassa kalkkikivimurskeesta. Kasvillisuus koostuu n. 25 kasvilajista, sipuleista, heinistä ja perennoista jotka sietävät hyvin kasvupaikan kuivuutta. Osa lajeista on istutettu siemenestä. Istutus on toteutettu keväällä 2011, joten se on vasta kehityskaarensa alkuvaiheessa.

Enköping

Enköpingin perennaistutusten näkeminen oli huiman hieno kokemus. Ideapuutahojen puolella löytyi kaksi opinnäytetyöaiheeseeni liittyvää istutusta. Noel Kingsburyn suunnittelemassa istutuksessa oli käytetty runsaasti eri perennalajeja jotka oli täydennetty muutamalla heinälajilla. Istutus antoi hyvin vapaan ja villin vaikutelman. Muotoon leikatun pyökkiaidan toisella puolella oli Piet Oudolfin suunnittelema selkeästi pidättyväisempi kokonaisuus. Kummassakin istutuksessa on kuitenkin sama perusajatus, että lajit saavat sekoittua vapaasti. Vierekkäin olevat istutukset osoittivat hyvin, että kasvillisuudella voidaan toteuttaa pieneenkin tilaani vahvoja ja erityisiä tunnelmia.

Kirjoittaja sai Hortonomien yhdistyksen stipendin Ruotsiin kohdistuvaa opintomatkaa varten.

*Hortonomien yhdistys
toivottaa kaikille
Rauhaisaa Joulua
ja hyvää Uutta
Vuotta
2014!*

